

Potem me vdari Bog, če sem poskerbel
Za mlade brate up prihodnjih časov.
To prosim te! Pa zgod' se volja tvoja,
Ti mešaš vadle in narode ceniš!
Po svoji meri — daj narodu moj'mu,
Kar dobro je, in kar ti daš, je dobro. — (Dalje prihodnjič.)

Zagonske narodne pesme.*)

(Zapisal A. P.)

I.

Sán je pisa' Isus iz nebesa
I svetomu Marku preko mora,
Da on spravlja gosposke večere,
Da ne kolje ni janje ni prase,
Neg Stipana sina jedinoga,
Mlado dite od leta sedmoga.
Kad je Marko knjige razumio,
Knjige štije a suze proleva.
Pita' ga je Stipe dite mlado,
Mlado dite od leta sedmoga:
„Aj moj čačo, mudra moja glavo!
Dosta j' vama knjiga dolazilo,
Da mi ne ste suza prolevao“ —
Al' govori njemu sveti Marko:
„Ne pitaj me Stipe, dite mlado!
Mlado dite od leta sedmoga!
Sán je pisa' Isus iz nebesa,
Da ja spravljan gosposke večere,
Da ne koljen ni janje ni prase,
Nego, sinko, tebe jedinoga.
Kako ću to bolan učiniti,
Kada mi se smiliš pogubiti!“
Al' govori Stipe dite mlado:
„Aj moj čačo, mudra moja glavo!
Učinite božje zapovedi;

Uzmite vi tanjanóga špaga,
I vežite mi ruke naopako,
Da vas ne bin nokton zagrebao,
I da ne bin draga Boga rasrdio,
I uzmite on svileni rubac,
I vežite mi oči ponazada,
Da vas ne bin mrsko pogledao,
I da ne bin draga Boga rasrdio.“
Tako jest i Marko učinio.
Kad je Marko nože nabrusio,
Da ide draga sinka pogubiti,
On put govori Bog dvanajst angelovom
I trinajstom svetitelju Jurju:
„Uzmiteder ono mlado janje,
Podmahnite g' pod Markove nože,
Da ne kolje Stipana mladoga.“
Kad je Marko večeru spravio,
Sán je Bogo na večeru doša'
I dvanajest s njim(e) angelova
I trinajsti svetitelju Jurje,
Medju njimi Stipe dite mlado.
Kad je Marko sinka opazio,
Tiho so je on zaveselio.
Mili Bože, na 'semu ti fala,
Fala, dika i čast vik velika!

O življenju, značaju in vojni starih Slovanov.

(Zgodovinska čertica. Spisal Davorin Terstenjak.)

Sloveni in Anti so si enaki po svoji telesni podobi: vsi so veliki in močni, piše Prokop (Prokop pri Stritterju II. str. 28, 29).

*) Zagon je vas blizu Novega v Primorju. Zagonske narodne pesme, ki jih bom po Glasniku priobčeval, zapisal sem ob svojem času in iz enih ust, pa vendar kakšen razloček v njih in kakšna zmes v narečju! Pri tej priložnosti ne smem premolčati, da Primorci, zlasti po mestih in terjih mesto č, š in ž izgovarjajo c, s (pa tudi po poljskem š) z (ž) kakor tudi, da svoje naj starejše narečje radi mešajo z dosti novejšim štokavskim. Druge osebine tega najstarejšega narečja znane so iz „Novic“ in iz drugih spisov.

Znamenita je ta okolščina, da so se nekteri slovanski rodovi imenovali po svoji velikosti in moči, kakor n. pr. polabskoslovanski Voloti, Veleti. Že slavni Šafařík je rekel, da je korenika imenu Velet prilog velii — veliki (Slaw. Alterth. II. 562).

Po svoji moči se imenujejo stari Slovani tudi — Spori. V poljščini nahajamo: spory v pomenu „močen, velik“; v stari pruščini nahajamo s tvorivno pritiklino *t*: spart, stark, mächtig, spartin, Kraft (Nesselmann „die Sprache der alten Preussen“ str. 131), dalje v sanskerščini: spardhana, moč, Stärke. Kar pomenja imé Spor, to pomenja tudi drugo ime Slovanov — Anti. Po organiških postavah bi se staroslovenska beseda ant v cerkveni slovenščini glasila: ont, rusk. ut, srbsk. ut, slov. ôt ali vot. In zares imamo še v serbsčini utiti, fett werden (Vuk rječnik), slov. votiti, na rimskoslovenskem kamnu pa ime: Votigout — Votigolt, Dickhals, Starkhals, Fetthals. Primeri starorusko ime: Utin, kakor je bilo ime poslancu Igorjevemu, staročešk.: Uta; imena ruskih vasí in rečic: Ut, Uty, Utin, v stari Panonii: Antiane = Utjane, Otjane. Z besedo ant, ut, ôt se vjema anglosaks.: ent, gigas, staronemški: anzi.

Prokop piše dalje, da zlo prosto živé in lahko prenašajo vročino in zimo in vsako hudo vreme, pa tudi lakoto. Stanujejo pa v bornih, sem pa tje raztresenih bajtah. Stavijo si tudi vasí: mesta pa si radi postavljajo kraj logov, rek in muž. Primeri Pribinovo mesto „in palude et nemore Salae fluminis“.

Njihovi hrami imajo več izhodov, in blagó svoje radi zakopavajo pod zemljo. Posebno jim je na skerbi živina (Maurikios XI, 5.) Še sedaj se kraj Save pri Brežcih živina velí blagó.

Prokop piše dalje, da niso hudobni in goljufivi in da so ptujcom kaj gostoljubni. Saj so celó enemu izmed narviših bogov dali ime Radogost, kateri je bil solnčen bog, v etičnem okrožju pa poseben varh gostém in gostijam.

Maurikios (XI. gl. 5) piše, da so bili posebno usmiljeni do sužnikov, katerim so za nekaj časa spet svobodo dajali.

Žene so jim bile sramožljive in tako nježne do svojih mož, da so se pogostoma dale ž njimi sožgati, če so jim pomerli (Adam Brem. str. 59. Helmold I. 2.)

Nestor piše o Poljaki, da so bili tihi in krotki, in da so zelo spoštovali starše in zlahto (Nestor pri Schlötzerju II. 125).

Ljubili so ples in godbo in „Slavus saltans“ bil je v srednjem veku povsod znan prigovor.

Vendar so črez vse ljubili svobodo, piše Maurikios, in po nikakoršnem se niso dali spraviti v sužanstvo (Maurikos str. 272). Med seboj niso terpeli nobenega vladarja, ampak so že od starodavnih časov živeli v demokratičnem ustavu. Na deželnih zborih so se o občinskih zadevah javno med seboj posvetovali (Diethmar. str. 327). Njihovi oblastniki so bili: staroste, župani, knezi, lehi, vla-

dike, boljari; v boju so si pa naj modrejšega in naj hrabrejšega izvolili za vodja. Maurikios piše, da so se njihovi gospodarji tudi veleli regi „πολλων δε οντων ρηγων“ — Reg pomenja to, kar česk. řek, sansk. ragh, potentem esse, staronordiski; regin, dii regentes, ragnar, praepotens.

V vojski so bili junaki. Že Helmold (Chron. Slav. I. c. 2.) piše, da so Lutičani dobili ime od ljut, strenuus, fortis, zavoljo ljutosti v bojih, in Bodrici po Šafařiku od boder, pugnax, vigil.

Od Antov piše Jornandes, katerih hrabrost pri brambi lukanskih sotesk v Italii proti Gothom tudi Prokop hvali, da so bili nar hrabriši med vsemi Slovani. (Jornand. Goth. c. 3.) Tudi cesar Maurikios hvali njihovo hrabrost (l. c. pag. 274. 276). Posebno izurjeni so bili za bojevanje v ozkih in ložnih krajih, v ktere so večkrat pobegnili, samo da so zvodili sovražnika na nevarno in pogibeljno zemljišče (Maurikios l. c.).

Posebno so bili izverstni plavci, in so se dolgo pod vodó skrivali s pomočjo dolgih, črez vodo segajočih cevi, ki so jih v usta jemali, da so skoz nje zrak dobivali. Če komu to ni bilo znano, in je mislil, da je to terstje v reki rasteče, in se je mislil varnega, je bil iznenada napaden (Maurikios, str. 274) itd. Za orožje njim je služilo: strela, lok, sulica, kopje, škit. Oklepov niso imeli, pravi Prokop. Nekteri niso imeli ne srakice, ne plašča, temoč so se v bergešah ali hlačah, do kučtov (kvokov) segajočih, sovražniku nasprot postavljali. (Leo Pacific. cap. XVIII. §. 117.)

Imeli so po Dietmaru tudi zastave, ktere je varoval poseben duhovnik (Dietmar pag. 328.)

Kar na njih stari pisatelji grajajo je: da so „απιστοι“ (misstrauisch), in da ni med njimi edinosti. Maurikios piše, da niso nikdar edini bili v svojih posvetovanjih, in če so se ravno zedinili, berž so se spet razperli, ker nobeden noče drugega poslušati in ubogati. Tudi njihovi poglavarji so se radi dajali podmititi (bestechen) (Maurik. str. 281). Kdo bi se pri tej priložnosti ne spomnil gospodarjenja polskih žlahčičev? Vendar to veljá o dunajskih Slovanih. O polabskoslovanskih piše Dietmar: da so pri občnih posvetovanjih vsi bili ene volje, in če je bil kdo zopernik občnih sklepov, so ga z bičem spokali, in ako se je očitno zoperstavil, so mu hram zažgali (Dietmar str. 330). V vojski so tudi radi bili grozovitni in so poklali vse, kar njim je prišlo na pot. To grozovitnost in ubojstvaljnost graja tudi Dio Cassij (XLIX, 36) nad starimi Panoni.